

Aan: De Voorzitter van de Tweede
Kamer

der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	DCE/01/17619		15 mei 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Cultureel Erfgoed - Agenda 2001			

Inleiding

In november jl., aan het slot van de kamerbehandeling van de Cultuurnota, wijdde ik enkele zinnen aan de investeringen in museale gebouwen en de archeologische monumentenzorg. Een aantal onderwerpen op het terrein van het erfgoed bleek ook naar de mening van sommige van u in dit debat onvoldoende aan bod te zijn gekomen. Bij de afsluiting kondigde ik daarom aan in 2001 bij voorrang aandacht te geven aan cultureel erfgoed. Nu het jaar een aardig eind op streek is, lijkt het mij goed u inzicht te geven in mijn beleidsagenda op dit terrein.

Op het terrein van het erfgoed is de afgelopen paar jaren veel gebeurd. Ik denk daarbij aan de instelling van een aankoopfonds voor de Collectie Nederland, de vele miljoenen die beschikbaar zijn gekomen voor monumentenzorg, de start van een vernieuwende aanpak van de cultuurhistorie met het project Belvedere en zeer recent het structuurplan voor de vernieuwing van het Rijksmuseum, inclusief een daarbij behorend budget. Dat zijn majeure stappen.

Het aantal onderwerpen op het terrein van het erfgoed is hierdoor niet afgenomen, integendeel. Op dit moment wordt nog aan een groot aantal andere erfgoed dossiers gewerkt. Enkele van die dossiers vragen al enige jaren veel aandacht. Ik denk daarbij aan de vernieuwing van het archiefbestel, de invoering van het verdrag van Valletta, de huisvestingsproblematiek van

de rijksgesubsidieerde musea en het instandhoudingsbeleid voor de monumentenzorg. Het gaat hierbij vaak om ingrijpende veranderingen met vergaande consequenties voor de desbetreffende sectoren. Dit vraagt om veel overleg en dus een lange adem, maar de finish is voor enkele onderwerpen in zicht.

Misschien wat meer aan uw oog ontrokken maar zeker niet minder belangrijk is het werk dat wordt verricht aan projecten als: Erfgoed Actueel, om erfgoed daadwerkelijk een plaats in het onderwijs te geven; actualisering monumentenregister, het project waarmee de registers voor de gebouwde en archeologische monumentenzorg worden vernieuwd, de samenwerking tussen de erfgoedkoepels, de uitbreiding van de archiefinspectie, het behoud van het papieren erfgoed en digitale duurzaamheid, de positionering van de cultuurdiensten of het initiatief Erfgoed Bereikbaar, dat als afspraak in de cultuurconvenanten staat genoemd. Voor een deel geef ik hiermee uitvoering aan mijn voornemens uit de Cultuurnota. En dit is nog maar een greep uit de vele onderwerpen die op dit moment aan de orde zijn in de erfgoedsectoren.

Al deze onderwerpen zijn onder drie **kernthema's** te rangschikken, thema's die overigens onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Deze thema's zijn wat mij betreft belangrijke ankerpunten als het gaat om de vormgeving en uitvoering van mijn erfgoedbeleid de komende jaren;

1) De bevordering van een zodanig *publieksbereik* dat sprake is van een verjonging en verbreding van het publiek en een vergroting van de publieke toegankelijkheid van het cultureel erfgoed.

2.) De *bescherming en instandhouding* van museale voorwerpen, gebouwde monumenten, archiefbestanden en archeologische monumenten die mede op grond van wet- en regelgeving aandacht van door het rijk waard zijn;

3.) De zorg voor een doeltreffende maar ook vernieuwende *infrastructuur* die verbindingen met spelers in en buiten het cultuurveld legt. Ik denk daarbij onder meer aan relaties met ruimtelijke ordening, informatiebeleid, onderwijs, architectuur en het toerisme.

Beleidsagenda 2001

Hieronder treft u een overzicht aan van die onderwerpen waarover ik dit jaar met voorstellen zal komen of u nader zal informeren. Dat kan zijn in de vorm van een brief, een wetsvoorstel of een voortgangsrapportage. Per onderwerp zal ik kort ingaan op de voorgeschiedenis, de fase waarin het thans verkeert en het moment waarop u van mijn kant voorstellen kunt verwachten.

*** Naar een nieuw archiefbestel**

Eind dit jaar en begin volgend jaar zullen u voorstellen bereiken voor de fusie van rijksarchieven met andere culturele instellingen in de provincies Noord-Holland, Friesland, Gelderland en Limburg. In de tweede helft van het jaar ontvangt u van mij een voorstel voor de inrichting van het nieuwe archiefbestel.

Toelichting.

De archiefwereld heeft midden jaren negentig het initiatief genomen om door middel van integratie van (archief)instellingen te komen tot zogenaamde 'Regionale Historische Centra' (RHC). Deze beweging paste in een traditie van vorming van streekarchieven waarin gemeenten en waterschappen elkaar vonden, maar met de RHC's wordt een hogere ambitie nagestreefd. Dit moeten centra zijn die door hun omvang in staat zijn archiefmateriaal beter toegankelijk te maken voor een brede groep mensen. Ook verwijzing naar andere historische bronnen en ondersteuning van andere, kleinere collectiebeherende instellingen in de regio of provincie behoort een RHC tot zijn taak te rekenen.

In 2000 is met uw instemming het besluit genomen de rijksarchieven in de provincies op te laten gaan in dergelijke RHC. Op dit moment zijn er vier RHC's gerealiseerd: in Utrecht, Zeeland, Overijssel en Groningen. In de overige provincies zijn de voorbereidingen gestart of is het onderzoek gaande. Ik verwacht dat eind 2001 voor elk rijksarchief duidelijk is op welke wijze en op welke termijn deze in een RHC zal opgaan.

Daarnaast worden, mede op basis van het rapport '*Archieven in de etalage*' van maart 2000 en van het advies van de Raad voor Cultuur van september 2000, de andere overheden en het veld geraadpleegd over de toekomstige inrichting van het archiefbestel.

Ik hoop de Kamer nog voor de zomer te kunnen rapporteren over de uitkomst van deze conferenties en vervolgens in het najaar, na bestuurlijk overleg met IPO en VNG, mijn standpunt kenbaar te kunnen maken.

*** Vermogen om te laten zien**

Eind dit jaar zal ik u informeren over de stand van zaken bij de uitvoering van mijn beleidsvisie neergelegd in "*Vermogen om te laten zien*" (april 2000) en zal ik mijn standpunt kenbaar maken op het rapport "*Minder & meer. Oud en nieuw publiek voor de kunst van gisteren, vandaag en morgen*" (december 2000), nadat ik daarover het advies van de Raad voor Cultuur heb ontvangen.

Toelichting.

De brief '*Vermogen om laten zien*', een beleidsvisie op het

"cultureel rendement" van de collectie Nederland heb ik in april 2000 aan de Kamer toegezonden. Intussen zijn veel zaken aangepakt en inmiddels ook gerealiseerd. Ik noem onder andere: de pilots met andere presentatieplekken op Schiphol, in de Tweede Kamer en straks de presentatie op de Floriade, "collecties in de klas" in Rotterdam en Zeeland; de proefprojecten met de *Leidraad selecteren en afstoten*; de nieuwe subsidiemogelijkheden bij de Mondriaanstichting voor het zichtbaar maken van museale collecties (voor het aankopen, voor het presenteren van andere culturen en voor publieksgerichte digitalisering van erfgoed-informatie). Een onderwerp dat mijn bijzondere aandacht heeft is het publieksbereik van hedendaagse kunst. Een door mij ingestelde Commissie heeft in december 2000 het rapport '*Minder&meer, oud en nieuw publiek voor de kunst van gisteren, vandaag en morgen*' gepubliceerd. Op 15 maart 2001 vond een levendig debat in de Balie plaats naar aanleiding van het rapport. Binnenkort zal ik een adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur zenden.

*** Wet Behoud Cultuurbezit**

Met mijn brief van 19 juli 2000 heb ik u geïnformeerd over mijn voornemens naar aanleiding van de evaluatie van de Wet tot behoud van cultuurbezit (Wbc). Daarbij heb ik u op verschillende onderdelen een wetswijziging van de Wbc in het vooruitzicht gesteld. Naar verwachting zal een voorstel van wet in juni aan u worden aangeboden.

*** De contouren van een nieuw archeologisch bestel.**

Het voorstel van wet met daarin de uitwerking van het Verdrag van Valletta hoop ik in de laatste maanden van dit jaar in dienen. Voor de zomer zal ik u informeren over de beleidsregels voor het interimbeleid en over het functioneren van het Archeologisch Diensten Centrum.

Toelichting.

In mijn brief van 17 april vorig jaar heb ik u mijn voornemens over de uitwerking van het Verdrag van Valletta voorgelegd. Om dit voorstel uit te voeren moet de Monumentenwet 1988 aangepast worden. Op dit moment ben ik in overleg met andere departementen, IPO en VNG, het archeologische veld en het betrokken bedrijfsleven over de wijze waarop dit het beste kan gebeuren. Mijn planning is erop gericht in de vergadering van de Rijksplanologische Commissie (RPC) van juni een breed gedragen wetsvoorstel te bespreken. Na advisering door de Raad van State zal ik het wetsvoorstel in de laatste maanden van dit jaar bij u indienen.

De aanstaande invoering van het Verdrag van Valletta is niet onopgemerkt gebleven in de bestuurlijke en archeologische

wereld. Gemeenten vragen in toenemende mate naar diverse archeologische diensten terwijl archeologische bedrijven zich meer en meer profileren. Om dit proces in goede banen te leiden is interimbeleid, tot aan de invoering van het verdrag, noodzakelijk. Binnen de kaders van de Monumentenwet 1988, maar wel anticiperend op het verdrag zal ik door middel van het bekendmaken van beleidsregels vorm geven aan dit interimbeleid. Ik heb hierover advies ontvangen van de Raad voor Cultuur. Nog voor de zomer zullen deze regels bekend worden gemaakt. Hiermee nauw verbonden is de ontwikkeling van het Archeologisch Diensten Centrum (ADC) waarover ik u in januari jl. een brief schreef. Recent heeft u mij een flink aantal schriftelijke vragen gesteld. Ik ben bereid het ADC financieel te ondersteunen mits, zoals ik in mijn eerdere genoemde brief heb aangegeven, aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Ook hier ben ik voornemens voor de zomer te melden op welke wijze het ADC verder kan opereren. Uiteraard blijf ik ook oog houden voor het aspect van de archeologische kwaliteitszorg. Op dit moment wordt een systeem uitgewerkt waarmee archeologische bedrijven straks gecertificeerd kunnen worden, laat ik een beroepsregister opstellen en beraad ik mij nu hoe een vorm van archeologische inspectie er uit moet zien.

*** Instandhouding monumentenzorg**

Van de zomer kunt u van mij een brief ontvangen waarin ik mijn ideeën over een nieuw instandhoudingsbeleid uiteenzet. Voordat u deze brief ontvangt zal ik hierover overleg gevoerd hebben met het IPO, de VNG, en het NCM. In een vervolgbrief later dit jaar zal ik mijn visie nader uitwerken.

Toelichting.

Met de monumentenzorg wil ik een nieuwe fase ingaan. Na jarenlange krappe budgetten waarmee de toekomst van ons gebouwde erfgoed in gevaar dreigde te komen, is halverwege de jaren negentig een grootscheepse operatie gestart om de restauratieachterstanden in te halen. Inmiddels zijn we hiermee een flink eind op streek. Nu is het moment gekomen om die behaalde resultaten te consolideren en ervoor te zorgen dat niet opnieuw grote achterstanden ontstaan. Hiertoe zal het accent moeten verschuiven van restauratie naar planmatig onderhoud, en moet de monumenteigenaar optimaal worden gestimuleerd en ondersteund bij de instandhouding van zijn bezit. Dit vereist een wijziging van het bestaande subsidiestelsel en van het flankerend beleid.

In mijn brief van 13 december 2000 kondigde ik u aan vóór de zomer te komen met een voorstel voor dit nieuwe beleid voor de instandhouding van monumenten. Deze zomer zal ik u op hoofdlijnen informeren over de achtergronden van het nieuwe instandhoudingsbeleid, de uitgangspunten die ik hierbij wil hanteren, de elementen die een dergelijk beleid naar mijn idee

zou moeten bevatten en de bestuurlijke taakverdeling. Kernbegrippen daarin zijn: integratie van restauratie en onderhoud, monument en eigenaar staan centraal, eenvoud van regeling, directe financiering en waarborg van kwaliteit. Ik doe dit op grond van gevoerd overleg met onder meer het IPO en de VNG, en het Nationaal Contact Monumenten (NCM), de koepelorganisatie van het particulier initiatief in de monumentenzorg. In de tweede brief presenteer ik u dan een meer uitgewerkt voorstel.

*** Werelderfgoed op de kaart**

In mijn ambtsperiode zijn op voordracht van Nederland nog eens drie belangrijke monumenten op de Werelderfgoedlijst geplaatst: het Wouda-gemaal te Lemmer (1998), de droogmakerij De Beemster (1999), en het Rietveld-Schröderhuis in Utrecht (2000).

Toelichting.

Na ondertekening van de werelderfgoedconventie van de UNESCO in 1992 heeft Nederland nu met succes een zestal erfgoederen op de werelderfgoedlijst staan. Gelukkig is het onderwerp werelderfgoed de afgelopen jaren zowel bij overheden als bij private partijen veel meer gaan leven. Ook is het in het blikveld van de ruimtelijke ordening gekomen. Voor mij betekent dit meer aandacht voor instandhouding en ontwikkeling, publieksbereik, draagvlakvergroting, erfgoededucatie en gebiedsgerichte bestuurlijke afspraken. Parallel aan deze nationale inspanningen wil ik versterkt invulling geven aan de internationale verantwoordelijkheid die Nederland op zich heeft genomen door ondertekening van het werelderfgoedverdrag.

In 1999 heb ik tijdens de behandeling van de nota Belvedere in de Tweede Kamer een brief over werelderfgoed aangekondigd. In mijn Cultuurnota heb ik een bedrag van 2,5 miljoen gulden (per jaar) gereserveerd voor werelderfgoedbeleid. Nog voor de zomer wil ik in mijn brief de hoofdlijnen van beleid uiteenzetten.

*** Het Nieuwe Rijksmuseum.**

In september van dit jaar zal naar verwachting de opdracht aan de architect(en) voor de vernieuwing van het Rijksmuseum verstrekt worden. Ik zal u daarvan onmiddellijk op de hoogte stellen en u daarbij informeren over de aanpak van dit project.

Toelichting

Over de voortgang met de vernieuwing van het Rijksmuseum heb ik u in de afgelopen periode diverse malen, het laatst op 4 april jl., schriftelijk geïnformeerd. Het debat over de

toekomst van het museum is nog in volle gang. Dit debat zal zijn eerste afronding krijgen in september als de opdracht aan de architect(en) zal worden gegeven. Ik zal u daarover informeren. Ook zal ik u daarbij op de hoogte stellen van de afspraken die dan zijn of worden gemaakt over de uitvoeringsorganisatie.

*** Museaal Beleidskader**

In het najaar zal ik u op de hoogte stellen van mijn standpunt over het advies van de Raad voor Cultuur over de ontwikkeling van een beleidskader voor de rijksgesubsidieerde musea.

Toelichting

In zijn advies van mei 2000 schreef de Raad voor Cultuur niet in staat te zijn een financieel oordeel te vellen over de beleidsplannen 2001-2004 van de voormalige rijksmusea. In een nader advies van september 2000 stelt de Raad dat de bekostiging van de musea een eigen beleidskader nodig heeft, gezien de bijzondere positie van deze instellingen. Ik heb inmiddels een traject uitgezet waarbij alle elementen van de bekostiging van de rijksgesubsidieerde musea onderzocht worden. Over het resultaat daarvan zal ik u in december op de hoogte brengen.

*** Gemeenschappelijk cultureel erfgoed**

In samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt gewerkt aan een verdere uitwerking van beleid en activiteiten op het gebied van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed, een onderwerp waar u als parlement ook altijd een warme belangstelling voor heeft getoond. Het is mijn intentie de komende tijd tot een landenspecifieke invulling van het raamwerk gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Het raamwerk, dat u eerder toeging (Kamerstukken II, 1999/00, 27032, nr.2), beoogt een kader te geven voor samenwerking op het terrein van het gemeenschappelijk cultureel erfgoed. Door middel van landenspecifieke plannen kan rekening worden gehouden met de bijzondere omstandigheden en wensen in elk van de betrokken landen. In eerste instantie streef ik ernaar te komen tot meer maatwerk met Indonesië, Suriname en indien mogelijk ook Ghana en Sri Lanka. In het najaar zal ik u informeren over de stand van zaken.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

Dr F. van der Ploeg